

Гуцкало О. О. Формування відповідальності студентів в процесі організації волонтерської діяльності в Лисичанському педагогічному коледжі / О. О. Гуцкало, М.О. Крилова, О. А. Севастьянова // Збірник матеріалів наукової конференції ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (22-24 квітня 2015р.) «Пошуки і знахідки», Слов'янськ. – 2015. – С. 53-56.

У статті розглянуто поняття відповідальності як здатності особистості контролювати свою діяльність та досліджуються особливості організації та виховного потенціалу волонтерської діяльності в Лисичанському педагогічному коледжі

Ключові слова: відповідальність, волонтерський загін, соціум

ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЛИСИЧАНЬСЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Гуцкало О. О., Севастьянова О. А.

Становлення особистості студента на сучасному етапі відбувається в екстремальних умовах, детермінованих кардинальними змінами політичної, економічної, соціальної, соціокультурної систем України та потребує особливої уваги до формування духовної сфери випускника вищої школи. Сьогодні як ніколи вимагається створення умов для прояву вільної, творчої і моральної особистості. Тому одним із пріоритетних напрямів реформування вищої школи визначених у державних та міжнародних документах (Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр., Національна доктрина розвитку освіти, Закони України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян”, спільна програма Ради Європи і Європейської Ради “Освіта та професійна підготовка 2010”», резолюції Єврокомісії “Про розвиток неперервної освіти” та “План дій щодо розвитку професійних умінь та професійної мобільності”, Болонська декларація) поставлено завдання виховання нової формації фахівців як свідомих громадян, націлених на гуманізацію сучасного суспільства, патріотів, здатних сприяти демократичному розвитку держави, відродження духовної сутності освіти.

Одним із напрямів на шляху гуманізації суспільства є цілеспрямована підготовка майбутніх педагогів на принципах гуманізму, поваги до інших і самоповаги, доброзичливості та милосердя, толерантності й неупередженого ставлення до тих, хто потребує допомоги, вимогливості до себе, динамічності та соціальної активності засобами волонтерської діяльності, тобто добровільної щиросердної допомоги, що надається людиною або групою людей, суспільству в цілому або окремим людям без очікування отримання прибутку, оплати чи кар’єрного росту (І. Айнутдинова, О. Акімова, О. Безпалько, Л. Вандишева, Н. Заверико, І. Зверева, Г. Лактіонова, Р. Лінч, Т. Лях, С. Маккарлі, Є. Матерна,

Л. Міщик, І. Мигович, С. Пальчевський, В. Пестрикова, В. Петрович, Ю. Поліщук, Л. Питка, А. Рижанова, М. Тименко).

Усвідомлення майбутніми педагогами місця і ролі волонтерської роботи як способу надання допомоги людям (пропаганда здорового способу життя та профілактика негативних явищ; підтримка зв'язку з соціальними службами міста та області; пошук партнерів та спонсорів благодійних проектів; налагодження зв'язків з громадськістю; залучення до соціально-вагомої роботи: ігротеки в інтернатних закладах, проведення клубів спілкування молоді з функціональними обмеженнями, надання допомоги багатодітним родинам, проведення соціальних акцій та заходів, спрямованих на надання допомоги вразливим, соціально незахищеним людям) це усвідомлення необхідності власної діяльності та розвиває почуття обов'язку, особистої відповідальності за справу. Ми розглядаємо волонтерство як можливість виховання професійних якостей, які сприяють особистісного та духовного розвитку майбутніх вчителів та має стати тим фундаментом формування світогляду студентської молоді, на якому вибудовуються фахові знання та виховується професійна відповідальність. Студент має уміти передбачати результати та наслідки своєї діяльності, повинен пройти шлях від простого виконавця певних дій до активної, ініціативної особистості. Саме тоді, коли індивід стає активною особистістю, настає усвідомлення відповідальності за свої дії, перш за все, перед самим собою.

У психолого-педагогічній літературі поняття відповідальності трактується неоднозначно. З позиції педагогіки відповідальність розуміють як здатність особистості контролювати свою діяльність згідно з прийнятими в суспільстві чи колективі соціальними, моральними та правовими нормами, або як здатність особистості розуміти відповідальність своїх дій передбачуваним результатом. В психології відповідальність трактується як специфічна для особистості форма саморегуляції та самодетермінації, що виражається в усвідомленні себе як причини вчинків та здатності виступати джерелом змін в оточуючому середовищі та у власному житті. Психологи також зазначають, що відповідальність – це схильність людини поводити себе відповідно до інтересів інших людей, дотримуватись певних рольових обов'язків. Вони також наголошують, що відповідальність особистості завжди зумовлена її ціннісними орієнтирами [3, с. 241].

Результати попередніх досліджень в означеному напрямі дають змогу стверджувати, що включення в організацію виховного процесу волонтерської діяльності необхідно для виховання у студентів педагогічних коледжів почуття відповідальності, оскільки рівень її розвитку відображає реальне ставлення особистості до тих об'єктів, заради яких розгортається її діяльність (Д. Алферовим, З. Артеменко, Т. Веретено, Т. Завадською, Н. Зубалієм, О. Кривов'язом, К. Муздибаєвим, М. Новотною, В. Пискуном, І. Поспеловою, О. Санніковою, В.Савченко, Ю. Сокольніковим, Л. Тереховою, Ю. Юровою). Ця властивість характеризує особистість як таку, що дотримується у власній поведінці загально визнаних соціальних норм, виконує свої обов'язки, готова звітувати за свої дії перед суспільством і собою.

Водночас констатуємо, що, незважаючи на вагомий здобуток зарубіжних і вітчизняних учених, практиків щодо загальних питань волонтерства, ще не сформовано цілісну й технологічно обґрунтовану концепцію розвитку, виховання студентської молоді через залучення її до волонтерського руху. Недостатньо розкритим залишається й аспект виховання відповідальності в структурі гуманістичних цінностей студентів педагогічних коледжів засобами волонтерської діяльності.

Мета статті полягає в дослідженні особливостей організації та виховного потенціалу волонтерської діяльності в Лисичанському педагогічному коледжі.

Волонтерський загін “Милосердя” реалізує такі завдання, як об’єднання та мобілізація добровільних зусиль студентів для створення позитивних змін в суспільстві та місті, спільного вирішення загальних проблем, виховання бажання у студентів добровільно служити людям та суспільству, залучення до волонтерського руху та до суспільних дій студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації м. Лисичанська; укладання довгострокових угод про співробітництво з місцевим товариством інвалідів “Джерело”, притулком для сиріт, соціальними службами міста, реалізація студентських прагнень щодо здійснення гуманного ставлення до людей, які потребують участі у всеукраїнських та місцевих акціях “Милосердя”; налагодження зв’язків з волонтерським рухом міста та області; підтримання тісного контакту зі спілкою “Червоний хрест” міста та області; зв’язок з місцевою службою виконкому у справах сім’ї та молоді, Лисичанським територіальним центром соціального обслуговування та ЦСССМ м. Лисичанська щодо надання робочих місць для волонтерів на період канікулярного часу.

Активісти волонтерського загону “Милосердя” об’єднані у робочі групи за напрямками: “Я і навколишнє середовище” (прибирання та охорона культурних та історичних пам’яток); “Я і людина” (соціальна допомога інвалідам, сиротам, просвітницька діяльність, пропаганда здорового способу життя); “Я і історія” (пошукова робота “Волонтерська діяльність”, проект “Жива історія”).

Для навчання майбутніх волонтерів на базі коледжу організована спеціальна “Школа волонтерів”. До найбільш типових форм роботи в ній відносились тематичні лекції про історію виникнення й цілі діяльності світових волонтерських і благодійних організацій як базовий метод при навчанні волонтерів; тренінги з основи подолання конфліктних ситуацій, налагодження емоційного контакту з людьми соціально незахищених категорій; пробні волонтерські справи різного спрямування.

В аспекті формування соціально значущої компетенції майбутнього фахівця завдяки волонтерській діяльності студенти отримують більш глибокі знання про різновиди соціальних проблем, розвивають більш реальні уявлення про спосіб життя різних верств населення; отримують нові навички й досвід загального характеру; розвивають комунікативні навичок; набувають досвід ділового спілкування й ділової поведінки; самореалізуються завдяки переходу до нового, більш активного способу життя; самостверджуються через відчуття себе потрібним людям.

Завдяки “Школі волонтерів” члени загону “Милосердя” можуть надати допомогу, дати пораду, подарувати любов, зігріти посмішкою, вислухати, допомогти подолати свої недоліки, віддати свій час корисній справі та, можливо, відкрити нову сторінку життя для тих, хто цього потребує. У той же час вони знаходять нових друзів, отримують нові знання, досвід, моральне задоволення, починають відчувати “ґрунт” під ногами й розуміння цінності життя та здоров’я.

Для вирішення цих завдань волонтери коледжу постійно беруть участь у всеукраїнських та місцевих акціях (“Від серця до серця”, “День боротьби з тютюнопалінням”, “Ні! Безпритульним”, “Милосердя”, “Щастя на крилах” та ін.). Все це відображено у щорічному плані роботи загону, який протягом року може змінюватись та доповнюватись новими актуальними пунктами, а також у безпосередній діяльності волонтерського руху коледжу.

Плакаючи людяність в серцях людей, волонтери загону “Милосердя” щорічно проводять традиційні акції й заходи: творчі зустрічі, присвячені Міжнародному дню людей похилого віку; благодійні акції “Від серця до серця крокуй, милосердя” та “Не будь байдужим”; трудові десанти по наданню адресної допомоги.

Доброю традицією волонтерів коледжу стало проведення щорічних мітингів, присвячених Дню пам’яті та Дню партизанської слави.

Одним з пріоритетних напрямків роботи волонтерів є організація діяльності по наданню допомоги особам, які пережили голодомор 1932-1933 рр. в Україні. Ця діяльність починалась з науково-дослідної й просвітницької роботи відповідної тематики й продовжувалась проведенням засідань “круглих столів” та інформаційно-просвітницьких заходів (“Український Голодомор 1932-1933 рр”, “500 днів до смерті” та інші).

В межах Дня захисника Вітчизни у волонтери коледжу беруть активну участь у підготовці і проведенні загальноколеджного заходу “Зустріч поколінь”, на якому присутні ветерани Афганської війни, ВВВ, армійські службовці радянських часів та сучасної армії, а також представники козацького осередку міста Лисичанська.

Кожного року 1 грудня в рамках Міжнародного дня боротьби зі СНІДом, волонтерами коледжу проводяться традиційні інформаційно-просвітницькі години, присвячені цій проблемі.

На превеликий жаль, 2014 рік став страшним часом випробувань для України, Донбасу, й, особливо, Луганської та Донецької областей. Антитерористична операція по звільненню тимчасово окупованих територій, постійний супротив агресора змінили життя багатьох людей.

Волонтери коледжу стали активно допомагати людям, постраждалим в результаті проведення військових дій на Донбасі. Але особливою повагою й турботою вони оточили наших захисників-бійців АТО, котрі в невимовно тяжких обставинах щохвилини оберігають наш спокій.

Так, волонтери коледжу відвідали бійців 80-ї аеромобільної бригади Збройних Сил України та привітали їх з професійним святом творчими виступами. Напередодні дня Святого Миколая студентська молодь спільно з

учнями загальноосвітньої школи № 2 організували благодійний святковий концерт до зимових свят для військовослужбовців 80 десантно-штурмової бригади збройних сил України. Учасники концерту засіяли плідні зерна доброзичливих відносин молоді м. Лисичанська з військовослужбовцями Збройних Сил України. Ця дружба триває.

Відповідно до листа Адміністрації Президента України від 02.10.2015 № 02-01/3922, з метою вшанування мужності та героїзму захисників незалежності і територіальної цілісності України, військових традицій і звитяг Українського народу, сприяння подальшому зміцненню патріотичного духу у студентській молоді та відповідно до листа Лисичанської міської ради відділу у справах сім'ї, молоді та спорту 12 жовтня 2015 року у Лисичанському педагогічному коледжі відбувся загальний меседж відзначення Дня захисника України "Сила нескорених". Мета заходу – долучити студентів до традицій та звитяг українського народу в минулому та сучасному, продемонструвати позиції захисників України: воїнів і волонтерів, представників молодого покоління та людей похилого віку, кожного з нас, хто допомагає українській армії і в чому полягає сила нескореної України.

Оригінальним емоційним піднесенням заходу стало долучення студентської молоді до Всеукраїнської акції "Оберіг захисника" та вручення дівчатами "Браслету нескорених" викладачам та майбутнім потенційним захисникам України.

Активісти Волонтерського об'єднання Лисичанського педагогічного коледжу "Милосердя" проводять міні-лекції "Бій під Крутами: відомі й невідомі сторінки". Мало яка інша подія в історії України є настільки ж відомою, як бій під Крутами. Він посідає чільне місце в національній історичній пам'яті, проте в історіографії досі немає цілісного опису крутянських подій. Тому студенти розповідають про День пам'яті героїв Крут, декламують вірші, зокрема, вірш Д. Павличка "Пам'яті тридцяти", продемонструють документальний фільм про гімназистів та студентів, які боролися за Незалежність під Крутами. Після показу фільму відбуваються дебати щодо переглянутого. Цей захід сприяє становленню національної свідомості студентів; розвиває почуття патріотизму, готовність захищати Батьківщину, формує громадянську компетентність, відповідальність.

Робота у волонтерському загоні ведеться систематично. Пріоритетним завданням для загону сьогодні є удосконалення структури та розширення напрямків нашої діяльності. У цій сфері поставлена мета реалізувати перспективні положення роботи волонтерського загону "Милосердя": налагодження зв'язку з волонтерським рухом Луганського національного університету імені Тараса Шевченка та Луганщини; зміцнення культурологічного та культурно-просвітницького центру волонтерського загону; створення на базі волонтерського загону "Милосердя" "Школи лідера", Центру з поширення основоположних принципів та гуманітарних цінностей міжнародного гуманітарного права, Центру підготовки та реагування на надзвичайні ситуації спільно з міською організацією Товариства "Червоний Хрест". Але для наших волонтерів головним є дарувати тепло незахищеним і

знедоленим, турбуватись про слабких, відроджувати надію. Ніякі винагороди у світі не засліплять блиску радісних дитячих очей, не зітруть усмішки з лица щасливої людини, не подарують сильних крил, що дає нам милосердя.

Отже, волонтерська діяльність це інструмент соціального, культурного, економічного та екологічного розвитку, виховання відповідальності. Допомогати людям теж треба вміти, потрібні певні навички, одного бажання іноді буває недостатньо. Волонтерська справа має право на особливе визнання. Волонтери є силою суспільства, яка надає допомогу тим, хто її потребує, але це і унікальна школа життя для самих волонтерів.

Література

1. Бех І. Д. Від волі до особистості / І. Д. Бех. – К.: Україна-Віта, 1995, – 202 с.
2. Малигіна Г. Структура відповідальності як інтегральної якості особистості / Г. Малигіна // Вісник ОУН ім. І.І. Мечникова. – 2013. – Т.18. Вип.22. Ч.2. – С. 232-236.
3. Чистовська І. П. Формування відповідальної поведінки студентів вищих навчальних закладів засобами педагогічної технології / І. П. Чистовська // Вісник НТУУ«КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць. – 2009. – № 3(27). – Ч.2. – С. 241–243.